

Handlingsplan - for et trygt psykososialt miljø, forebygging av krenkelser og mobbing i Finstad barnehage

Lørenskog
kommune

Innhold

1. Innledning	3
2. Bakgrunn	6
3.Hva er mobbing?	8
4.Hva er krenkelser?	10
5.Forebygge.....	11
6.Mistanke om at ett barn ikke har ett trygt og godt barnehagemiljø	13
7.Ett eller flere barn har ikke ett trygt og godt barnehagemiljø.....	14
8.Refleksjonsoppgaver til bruk i barnehagen	18
9.Kilder, og lenker til mer materiell	20
Vedlegg 1: Plakat for handling ved mistanke om at en barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø	22
Vedlegg 2: Oversiktskart – aktivitetsplikt.....	23
Vedlegg 3 : Aktivitetsplan Compilo id:16047.....	24
Vedlegg 4 : Hurtigveileder – slik jobber vi med et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagen	25

1. Innledning

Barnehageloven stiller tydelige krav til barns rett til et trygt psykososialt miljø i barnehagen. De nye bestemmelsene har vært gjeldende fra 1. januar 2021.

Nedenfor følger et utdrag fra lovverket som gjelder barnehagens psykososiale miljø. Formålet med loven er å sikre at alle barn har det trygt og godt i barnehagen. Et trygt og godt psykososialt miljø handler ikke bare om fravær av mobbing og krenkelser – barna skal også være, og oppleve seg som, inkludert, kjenne tilhørighet og motta omsorg (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Med et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø menes barnets opplevelse av det sosiale og emosjonelle klimaet i barnehagen. Det handler om hvordan barnet trives i samspill med andre barn og voksne, og om det føler seg inkludert, trygg og verdsatt.

Et godt psykososialt miljø kjennetegnes av:

- trygge og stabile relasjoner
- en opplevelse av tilhørighet og fellesskap
- respekt, omsorg og anerkjennelse
- mulighet for medvirkning og mestring

Barnehageloven slår fast at alle barn har rett til et trygt og godt psykososialt miljø, og at barnehagen har plikt til å forebygge, avdekke og håndtere situasjoner som truer dette miljøet (Barnehageloven, 2005, §§ 41–43).

Rammeplanen for barnehagen utdyper at barnehagen skal fremme trivsel, livsglede, mestring og følelsen av egenverd, og bidra til at alle barn opplever å være en betydningsfull del av fellesskapet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10, 20–21).

Mål

«I vår barnehage arbeider vi kontinuerlig og systematisk med å fremme et trygt, godt og inkluderende barnehagemiljø, og med å oppdage, undersøke og forebygge alle former for krenkelser.

Vi stopper krenkelser og følger opp med egnede tiltak helt til barna opplever at de har et trygt, godt og inkluderende miljø»

(Kompetansepakke for Trygt og godt barnehagemiljø, UDIR, introduksjon).

For at vi skal kunne jobbe mot dette målet i felleskap er det viktig at alle ansatte har kjennskap til lovverket som regulerer dette for barnehage.

Lovverk

Her presenteres utdrag fra barnehageloven som danner grunnlaget for barnehagens arbeid med psykososialt miljø.

§ 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller. Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på

grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a. hvilke problemer tiltakene skal løse
- b. hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c. når tiltakene skal gjennomføres
- d. hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e. når tiltakene skal evalueres.

§ 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

,

2. Bakgrunn

Aktivitetsplikt

Alle ansatte i barnehagen har aktivitetsplikt. Med aktivitetsplikt menes at ansatte har:

1. Plikt til å følge med
2. Plikt til å melde fra
3. Plikt til å undersøke
4. Plikt til å sette inn tiltak

Vår jobb som ansatte i barnehage er å sikre at alle barn:

- «Trives og har det trygt og godt i barnehagen
- Blir sett, hørt, forstått, respektert og føler seg anerkjent for den de er
- Lærer å ta vare på seg selv og andre
- Får hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og ta hensyn til andres behov
- Får støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser
- Får ta del i vennskap
- Erfarer å være positivt samspill med barn og voksne
- får ta del i, medvirke til og erfare og være betydningsfulle for felleskapet
- får oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle felleskap
- gjør erfaring med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene»

Hentet fra Aktivitetsplikt – Rutine i Compilo, ID: 11835

Krenkelser og mobbing kan oppstå allerede i barnehagen, og det er viktig at vi som ansatte i barnehage er klar over dette, og ekstra oppmerksomme. Desto tidligere det oppdages, desto større er sannsynligheten for å lykkes i å hindre at det utvikler seg til mobbing og utenforskap for barnet.

Barns opplevelse av å ikke ha det trygt og godt i barnehagen skal alltid utløse aktivitet og tiltak fra ansatte. Her spiller barnets opplevelse av sitt eget barnehagemiljø en viktig rolle, og barnet selv skal alltid bli hørt så langt det lar seg gjøre. Det kan være barnets beste og sette inn tiltak selv om barnet selv ikke ønsker det, basert på observasjoner fra ansatte, foresatte eller andre barn. «Dette er i tråd med barnehageloven § 42, som pålegger alle ansatte å følge med på hvordan barna har det, og å iverksette tiltak ved mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø (Barnehageloven, 2005, § 42). Vær

oppmerksom på at mange tiltak vil være «selvsagte» ting som barnehagen gjør automatisk, men det er viktig at disse også synliggjøres i tiltaksplanen.

Det er viktig å merke seg at dersom årsaken til barnets opplevelse av utrygghet, ensomhet og/eller mistrivsel i barnehagen skjer utenfor barnehagens område eller åpningstid, gjelder fortsatt barnehagens aktivitetsplikt. Vi har som barnehage et ansvar for å være en del av laget rundt barnet, og sette inn tiltak for å skape et inkluderende, trygt og godt barnehagemiljø for barnet uavhengig av årsaken til at barnet opplever det som utrygt.

Gjennom å arbeide forebyggende med å lære barna positive samspillsmønstre og å ta godt vare på hverandre ruster vi dem til å ta vare på seg selv, og andre. Vi ønsker at alle barn skal føle seg sett, hørt og anerkjent for den de er, og gå ut av barnehagen rustet til å møte fremtiden med et godt selvbilde og høy mestringstro.

For å klare dette, er vi avhengige av at alle ansatte er gode rollemodeller for våre barn, og følger aktivt med på barnas psykososiale miljø i barnehagen. Det er lett å tenke at det er noen andre som kan, vil eller bør gjøre noe; da er det viktig å huske at det er kun den som tar ansvar som kan påvirke!

3.Hva er mobbing?

Mobbing i barnehagen defineres av Barne- og familiedepartementet som:

«Mobbing er når en person eller en gruppe gjentatte ganger og over tid plager og trakasserer et offer. Det handler om makt og avmakt, og det er et skjevt maktforhold mellom den som mobber og den som blir mobbet. Mobbing i barnehagen dreier seg om at noen barn plages og fornedres systematisk. Midlene som brukes kan være slag og spark, ignorering, utestenging og erting. Men disse maktmidlene benyttes ikke tilfeldig, og de rammer ikke tilfeldig. De brukes systematisk over tid og rammer gjerne ett enkelt barn på avdelingen.»

(Barne- og familiedepartementet, 2004, s. 5)

Det finnes også nyere definisjoner som legger større vekt på barnets egen opplevelse eller ansattes observasjon av barnets opplevelse. En mye brukt definisjon, blant annet av Utdanningsdirektoratet og Bufdir, er:

«Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.»

(Lund, Helgeland & Kovac, 2015, s. 12)

Denne nyere definisjonen fremhever barnets rett til tilhørighet og trygghet i fellesskapet, mens den første tydeliggjør forskjellen mellom mobbing og konflikter mellom barn.

Dersom det er usikkerhet om den aktuelle saken er mobbing eller en konflikt kan det være nyttig å reflektere sammen med andre ansatte som også er nær de aktuelle barna.

Her kommer et forslag til refleksjonsspørsmål:

- Har situasjonen oppstått gjentatte ganger over tid?
- Er det et mønster i hvem som blir utsatt og hvem som utsetter?
- Er det flere barn eller ansatte som retter handlinger mot det samme barnet?
- Er det ubalanse i makt mellom barna som f.eks. alder, språk eller sosial status?
- Hvordan ser relasjonen mellom de aktuelle barna ut? Er de venner, søker de seg til hverandre eller har de sjelden kontakt?
- Har barnet som utsettes mulighet for å si fra eller forsvare seg?
- Hvordan reagerer barnet som blir utsatt – viser det for eksempel tegn til uro, tilbaketrekning, sinne eller tristhet? Hvilke andre situasjoner har dere observert?
- Hva forteller barnet selv om hvordan det opplever situasjonen?
- Hvilke tilbakemeldinger har kommet fra foresatte om hvordan de aktuelle barna har det hjemme?
- Er det et inkluderende miljø i barnegruppen generelt?

- Har barnet som utsettes andre venner eller lekekamerater i barnehagegruppen?
- Har det samme barnet som utsettes nå vært utsatt for utestengelse, erting eller ignorering av andre barn i barnegruppen enn de i denne situasjonen?

4. Hva er krenkelser?

Hva som regnes som en krenkelse finnes ikke noe enkelt svar på, da en krenkelse tar utgangspunkt i mottakerens opplevelse av en handling eller uttalelse fra en annen eller deg selv. Det vil si at det er opp til den som er utsatt å vurdere om handlingen oppleves som en krenkelse, og det blir av den grunn vanskelig å lage en tydelig definisjon på hva en krenkelse er. En krenkelse av barn er i denne sammenhengen en samlebetegnelse på psykiske, fysiske, verbale og nonverbale hendelser.

Barn kan i mange tilfeller ikke fange opp en krenkelse fra en voksen eller et annet barn da barnet som blir utsatt kanskje ikke ennå har forstått alle begreper og ord som benyttes. Barnet er kanskje ikke enda klar over at handlingen er å regne som en krenkelse eller ikke hører det som blir sagt om hen. Derfor har vi ansatte i barnehage et ekstra stort ansvar for å ivareta barnas behov og integritet, og ta alle former for krenkelser mot barn på alvor.

Er du usikker på om det du har vært vitne til eller hørt om er en krenkelse eller ikke? Det er alltid bedre å melde fra en gang for mye enn en for lite! I dialog finner vi ut av det sammen.

Skjerpet aktivitetsplikt – ansatte som krenker barn

Eksempler på ansatte som krenker ett barn kan være at en ansatt referer til et barn som «sutrete» eller sier «Såpass må hen tåle». Det kan være himling med øynene om ett barn, høylytt kjefting eller alvorlig krenkelse der ett barn blir dratt i armen eller på andre måter håndtert fysisk mot barnets vilje.

Ingen barn i barnehagen skal måtte tåle krenkelser fra ansatte, uavhengig av situasjon i forkant av hendelsen. Det er hver enkelt ansatt sin plikt og melde fra og stoppe dette. Dersom du er vitne til, eller får kjennskap om/mistenker at en ansatt har krenket ett barn skal du straks gi beskjed til styrer i barnehagen, Sonja – Marie Thomassen. Dersom det mistenkes at styrer selv har krenket ett barn skal du melde fra til barnehageeier, ved Anny Bråthen.

Barn som krenker barn

Dersom du er vitne til eller hører om ett barn som krenker et annet barn har du som ansatt plikt til å gripe inn og undersøke hva som har skjedd. Det er viktig at du snakker med barna på en trygg og aldersadekvat måte – og støtter barna i å løse situasjonen samt forebygge at det skjer igjen. Avhengig av alvorlighetsgrad er det viktig at hendelsen dokumenteres i logg slik at det er mulig å avdekke om dette er gjentakende krenkelser av samme barn, eller om barnet som krenker i dette tilfelle også krenker andre barn i andre situasjoner.

5.Forebygge

Forebygging av mobbing og krenkelser i barnehagen er forankret i både barnehageloven og rammeplanen for barnehager.

Barnehageloven

Ifølge barnehageloven § 41 har alle barn rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Dersom et barn ikke har det trygt og godt, plikter barnehagen å undersøke saken og sette inn tiltak (Barnehageloven, 2005, § 41).

Videre sier § 42 at alle ansatte har plikt til å gripe inn og varsle dersom de får mistanke om eller ser at et barn blir krenket – enten av andre barn eller voksne (Barnehageloven, 2005, § 42).

Rammeplan for barnehagen

Rammeplanen for barnehagen (2017) understreker at barnehagen skal fremme trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, og at den skal forebygge krenkelser og mobbing (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 10).

Dersom et barn opplever krenkelser, skal barnehagen håndtere, stoppe og følge opp situasjonen. Barnehagen skal også styrke barnas sosiale ferdigheter og evne til å løse konflikter, skape et inkluderende fellesskap der alle barn opplever å høre til, støtte barna i å utvikle empati, respekt og forståelse for hverandre, og samarbeide med foresatte for å sikre barnets trivsel og utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20–21).

Forebygging i barnehagen

Forebygging av mobbing og krenkelser i barnehagen handler om å ha en felles forståelse for hva mobbing og krenkelser i barnehage er, tydelige rutiner for hvordan ansatte skal gå frem samt regelmessige observasjoner og refleksjoner over barnas samspill. En nøkkelfunksjon i arbeidet er god kommunikasjon mellom ansatte på egen avdeling og mellom avdelinger i barnehagen, og at hendelser som oppstår dokumenteres og kommuniseres videre til de ansatte som trenger å vite om det for å kunne bidra til forebygging av videre hendelser.

Barns medvirkning

Rammeplan for barnehager legger stor vekt på barns rett til medvirkning. Barnehagen legger til rette for at barna får uttrykke sine opplevelser og behov knyttet til trivsel og samspill. Dette skjer gjennom daglige samtaler, ansattes observasjoner, dialog med foresatte, barnesamtaler og tilrettelagte aktiviteter. Barnas perspektiv skal ilegges stor vekt.

Trygg i barnehagen

«Trygg i barnehagen handler om økt kompetanse hos ansatte og hvilken betydning gode relasjoner mellom ansatte og barn har for barnas utvikling og læring. Satsingen er et samarbeid med Pedagogisk Psykologisk Kontor som bidrar med god og bred faglig kompetanse. I arbeidet med Trygg i barnehagen får personalet felles kompetanseheving og de blir observert for å vurdere kvalitet på samspill i daglige situasjoner. Det blir i etterkant av observasjonene gitt tilbakemelding og veiledning til personalet. Kvalitetsmålet heter Classroom Assessment Scoring System (CLASS) og gjennomføres av utdannede og sertifiserte pedagoger som er ansatt i kommunen.» (Lørenskog kommune, 2025)»

Vi jobber kontinuerlig med Trygg i barnehagen gjennom hele barnehageåret, i mange ulike forum. Det blir arbeidet med lokalt i barnehagen gjennom avdelingsmøter, ledermøter, personalmøter og planleggingsdager og i felleskap i kommunen gjennom lærende nettverk, styremøter, fagkvelder og lignende. Mer om Trygg i barnehagen i Lørenskog kommune kan du lese her:

<https://www.lorenskog.kommune.no/f/p71/ib319e636-f9db-4bb4-b68b-a5cd88666f86/barnehagebrosjyre.pdf>

Mitt valg

Hver høst, men også gjennom barnehageåret ved behov jobbes det med Mitt valg i barnehagen. «Gjennom mitt valg øver barn på å bygge vennskap, håndtere egne tanker og følelser, sette grenser for seg selv og respektere andres grenser samt etablere gode levevaner i trygge omgivelser. Det gir økt livsmestring og en god psykisk helse.» Mer om dette kan leses på www.mittvalg.no

Evaluering

Barnehagen evaluerer jevnlig arbeidet med det psykososiale miljøet gjennom avdelingsmøter, ledermøter og personalmøter, foreldresamarbeid som foreldresamtaler og foreldremøter og bruk av observasjonsverktøy som CLASS.

6.Mistanke om at ett barn ikke har ett trygt og godt barnehagemiljø

Vi er tett på barna og har begynt å se uønskede ting i samspillet. I vedlegg 1 finner du en plakat med oversikt over stegene vi skal følge videre.

Dersom du mottar en bekymringsmelding fra foresatte eller kollegaer om et barn, er det viktig at du tar imot meldingen med alvor og undersøker saken grundig. Husk også å følge opp i etterkant med den som meldte fra, slik at vedkommende opplever at saken blir tatt på alvor og fulgt opp.

Forslag til hvordan informasjon kan gis til foresatte:

«Vi har lagt merke til noen situasjoner i barnegruppen hvor samspillet mellom enkelte barn har vært litt utfordrende. For å ivareta alle på best mulig måte, vil vi nå følge ekstra godt med og gjøre observasjoner. Vi ønsker å være åpne i prosessen, og alle involverte blir informert. Det er fint om dere foresatte også kan være litt ekstra oppmerksomme hjemme – kanskje ta en liten prat med barnet og lytte til hvordan det har det i barnehagen.»

Dersom det er mistanke om at ett barn ikke har det trygt og godt i barnehagen, skal barnet få mulighet til å uttrykke sine egne opplevelser. Dette skal gjøres gjennom tilpassede samtaler, observasjoner og lek, med fokus på barnets perspektiv og trygghet.

Situasjonen skal drøftes med alle involverte parter, og barna observeres tett i barnehagen. Styrer skal informeres og involveres i prosessen.

7. Ett eller flere barn har ikke ett trygt og godt barnehagemiljø

For å lykkes med tiltak som skal bedre barns psykososiale miljø er det viktig at tiltakene er så konkrete som mulig. Dette gjør at tiltakene blir tilpasset det individuelle barnet så godt som mulig, sikrer at tiltakene blir gjennomført ettersom de er tydelige og alle ansatte som er i kontakt med barnet kan delta i planen og bidra til en positiv utvikling av barnets psykososiale miljø.

Forslag til tiltak under er generelle tiltak eller begynnelsen på tiltak, og må konkretiseres og tilpasses det individuelle barnets behov.

Vi jobber alltid styrkebasert! Gjennom at vi tar utgangspunkt i barnets styrker, og det som allerede fungerer godt jobber vi effektivt og løsningsorientert for å lykkes i å utvikle et positivt barnehagemiljø for alle de berørte barna.

I oppstartsfasen av planen kan det være nyttig og bruke følgende modell

BRA <i>Punktliste over alt som fungerer bra</i>	HVORFOR <i>Beskriv hvorfor dette fungerer bra</i>
BEDRE <i>Punktliste over hva som må bli bedre for at barnet skal ha et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø</i>	HVORDAN <i>Ta utgangspunkt i punktet over, hvorfor andre ting fungerer bra, og beskriv hvordan punkter til venstre skal bli bedre</i>

Tiltaksbank på individnivå

- xx ansatt skal være nær barnet og støtte barnet ekstra i følgende situasjoner

- Ansatt xxt møter barnet ved døra og følger barnet til avtalt aktivitet. Ansatt hjelper til med forklaring av regler, turtaking. Leder ut ved konflikt, prøver igjen etter en liten pause.
- xx ansatt skal øve med barnet på sosiale ferdigheter gjennom følgende tiltak
- Styrer i samarbeid med foresatte melder sak til barne- og ungdomsfaglig møte.
- Barnehagen skal legge til rette for aktiviteter hvor barnet opplever mestring gjennom å
- Personalet må være i forkant av situasjoner og forberede barnet gjennom å
- For å øke barnets sosiale status skal vi gjennomføre følgende aktiviteter sammen med barnet og noen andre barn fra barnegruppen:
- Personalet bedrer relasjonen til annet barn gjennom
- Personalet bygger en positiv relasjon til barn som utsetter andre barn for krenkelser. Gjennom å være gode rollemodeller og fremsnakke barna bygger vi et positivt klima som øker det positive sosiale samspillet mellom barna.
- Skjerme A fra B, hjelpe B i gang med aktivitet gjennom at vi
- styrke barnets selvfølelse gjennom at vi
- Benytte positiv konfliktløsning: veilede i konflikter, hjelpe barna å reflektere over situasjonen og egne handlinger, hjelpe barn til å lese andres følelsesuttrykk. Dette gjør vi på følgende måte:
- Fremheve positive egenskaper hos barnet gjennom at vi
- Oppmuntre barn som ofte går alene til å delta i lek gjennom at vi

Tiltaksbank på foreldrenivå

- barnehagen sender e-post til foreldrene hver fredag med informasjon om hvordan uka ha vært for barnet. E-posten skal inneholde informasjon om hva som har vært og hva som skal skje videre
- barnehagen innkaller til obligatoriske møter for foreldre til barn som er involvert i konfliktsituasjoner med barnet.
- Det utarbeides plan for god informasjonsflyt mellom barnehage og hjem
- Foreldrene informerer barnehagen om hendelser i barnehagen som barnehagen må vite om
- barnehagen sender viktige kopier til foresatte på e-post
- flere tiltak på foreldrenivå skal vurderes
- styrer har samtale med barna og deres foresatte som er involvert i krenkelsesepisoder med barnet
- bevisstgjøre foreldrene på eget ansvar for å bidra til et inkluderende miljø ved for eksempel å lage vennegrupper på fritiden
- bevisstgjøre foreldrene på eget ansvar for å bidra til et inkluderende miljø ved for eksempel å sørge for at alle blir invitert i bursdager.
- bevisstgjøre foreldrene på eget ansvar for å bidra til et inkluderende miljø ved for eksempel å sørge for at alle får være med på kompiskjøring til fritidsaktiviteter.
- oppfordre foreldre til å møtes sosialt
- bevisstgjøre foreldrene om hvordan det snakkes om andre rundt middagsbordet
- I xx barnehage ønsker vi ikke at bursdagsinvitasjoner henges opp på barnas plasser i barnehagen.

Dette fordi det oppleves sårt og ekskluderende for de barna som ikke blir invitert.

Tiltaksbank på systemnivå

- styrer søker bistand fra kommunens PPT for observasjon og veiledning
- styrer søker bistand og råd fra FPH for observasjon av barnehagemiljø
- styrer søker bistand fra barneverntjenesten for observasjon av barnehagemiljø og gi råd og veiledning
- miljøet på avdelingen observeres og kartlegges
- vennskap som tema i samlingsstunden
- utestengelser, vennskap, samhold som tema i samlingsstunden
- det skal jobbes med barnehagemiljøet for å sikre gode holdninger hos barna
- pedagogisk leder gjennomfører barnesamtaler med alle barna på avdelingen. Samtalene skal ha fokus på utestengelser.
- Pedagogisk leder lager konkrete avtaler med hvert barn om hvordan håndtere og forebygge utestengelser.
- pedagogisk leder gjennomfører intervju og lager avtaler med alle barna på avdelingen om roller og hva den enkelte kan bidra med for et godt barnehagemiljø.
- pedagogisk leder gjennomfører samtaler med de involverte barna for å øve på alternative tilnærminger.
- det gjennomføres enesamtaler med de andre barna
- det gjennomføres gruppesamtaler med de andre barna
- barnehagen organiserer seg slik at barnet har færrest mulig treffpunkter med de bestemte barna
- innføre hemmelig venn prosjekt på avdelingen i en liten periode
- pedagogisk leder fremhever barnets prestasjoner slik at de andre barna på avdelingen hører det
- pedagogisk leder lager vennegrupper. Avdelingen deles i 4-5 barn. De besøker hverandre i fritiden
- navneleker ved barnehagestart slik at alle lærer hverandres navn (relasjonsbygging, skaper trygghet, tilhørighet, fellesskap. Bygge avdelingen som kollektiv og "gyldig vi")
- forsterke positiv adferd
- pedagogisk leder får veiledning på tydelig ledelse av barnegruppen
- i overgangssituasjoner skal pedagogisk leder stå på dørterskel for å være synlig både i garderobe og på avdelingen og vise omsorgsfull kontroll.
- Lage trivselsregler sammen med barna, beskrive hvordan vi skal være mot hverandre.
- Oppfordre barna til å si ifra til de voksne, gi ros/gode tilbakemeldinger på det å si ifra.
- Voksenstyrte aktiviteter ute og inne for å starte ny lek.
- Fremheve positiv prososial atferd.
- systematisk for å styrke barnas sosiale kompetanse og bruker «Det er mitt valg» som et verktøy i dette arbeidet
- Jobbe med temaet følelser for å trene barnas evne til å gjenkjenne følelsesuttrykk.
- Bevisstgjøre barna rundt temaet mobbing gjennom samtaler i samlingsstund, mitt valg, bøker, dramatisering og filmsnutter.

Evaluering og avslutning av aktivitetsplan

Aktivitetsplanen evalueres jevnlig i avdelingsmøter og i samarbeid med foresatte. Datoer for dette avtales med foresatte ved opprettelse av aktivitetsplanen. Når det vurderes at barnet har det trygt og godt i barnehagen, avsluttes planen i samråd med styrer og foresatte. Evalueringen dokumenteres og brukes som grunnlag for videre arbeid med barnehagemiljøet.

8. Refleksjonsoppgaver til bruk i barnehagen

1. Hva betyr et trygt og godt barnehagemiljø i vår barnehage for deg?

- Hvordan ser det ut i praksis?
- Hvilke tegn kan vi se på at hvert enkelt av barna opplever trygghet og tilhørighet?

2. Hvordan oppdager vi tidlige tegn på utrygghet eller utenforskap?

- Hvilke tidlige tegn på utrygghet eller utenforskap kjenner vi til?
- Hva gjør jeg dersom jeg ser tidlige tegn på utrygghet hos et barn?
- Hvordan tar jeg det opp med en kollega dersom jeg ser tegn på utrygghet?
- Hva gjør jeg dersom jeg oppdager at et barn viser tegn på utrygghet med en annen kollega?

3. Hvordan håndterer vi bekymringer eller meldinger fra kollegaer eller foresatte?

- Hva gjør vi konkret?
- Hvordan sikrer vi god oppfølging og dokumentasjon?

4. Hvordan jobber vi styrkebasert med barn som strever i samspill?

- Hvordan løfter vi frem barnets ressurser?
- Hvordan kan vi bruke BRA–BEDRE–HVORDAN-modellen i praksis?

5. Hvordan sikrer vi barns medvirkning i arbeidet med barnehagemiljøet?

- Hvordan lytter vi til barna?
- Hvordan tilrettelegger vi for at barna kan uttrykke seg?
- Hvordan sikrer vi dialog og samspill med hvert enkelt barn hver eneste dag?

6. Hvordan samarbeider vi med foresatte i utfordrende situasjoner?

- Hva fungerer godt?
- Hva kan vi bli bedre på?

7. Hvordan støtter vi barn som krenker andre?

- Hvordan møter vi disse barna med varme og tydelige rammer?
- Hvordan bygger vi relasjon og gir dem nye strategier?

9.Kilder, og lenker til mer materiell

Barne- og familiedepartementet. (2004). *Mobbing i barnehagen: Et hefte for deg som arbeider i barnehagen* (Q-1067B). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Lund, I., Helgeland, A., & Kovac, V. B. (2015). *Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen*. Universitetet i Agder.

Lørenskog kommune. (2025). *Pedagogisk årsplan for barnehagene 2025/2026*. <https://www.lorenskog.kommune.no/kjenn-barnehage/kvalitet-i-barnehage/lokale-planer/arsplan/>

Microsoft Copilot. (2025). *Generert refleksjons- og vurderingsverktøy for barnehageansatte*. Basert på samtale med bruker, juni 2025.

Utdanningsdirektoratet. (2021). *Kompetansepakke for trygt og godt barnehagemiljø*. <https://www.udir.no>

Redd Barna. (u.å.). *Undervisningsmateriell for barnehage og skole: Inkludering og trygt miljø*. <https://www.reddbarna.no/skole-og-barnehage/tema/undervisning-inkludering-trygt-skolemiljo/>

Lenker til mer materiell

Redd Barna – Skole og barnehage

Gratis undervisningsmateriell om barns rettigheter, inkludering, forebygging av mobbing, nettvett og trygghet.

 <https://www.reddbarna.no/skole-og-barnehage/>

Inneholder plakater, filmer, spill og opplegg tilpasset barnehagebarn.

Utdanningsdirektoratet – Trygt og godt barnehagemiljø

Kompetansepakker, veiledere og refleksjonsverktøy for barnehager.

 [Kompetansepakke om trygt og godt barnehagemiljø | udir.no](https://www.udir.no/kompetansepakke-om-trygt-og-godt-barnehagemiljo/)

Brukes som grunnlag for planlegging og utvikling av praksis.

Rettighetsslottet (Redd Barna)

Interaktivt undervisningsopplegg for de eldste barna i barnehagen om barns rettigheter og FNs bærekraftsmål.

 Søk på rettighetsslottet – Redd barna

Vedlegg 1:

Plakat for handling ved mistanke om at en barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø

Steg 1 – Mistanke om at ett barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø

- Undersøk nærmere, observer systematisk.
- Undersøk med andre ansatte og foresatte til det eller de berørte barna.
- Undersøk med de berørte barna, sjekk ut om dine antagelser og observasjoner stemmer med barnas egen opplevelse
- Drøft med din nærmeste leder

Steg 2 – Ett eller flere barn har ikke et trygt og godt barnehagemiljø

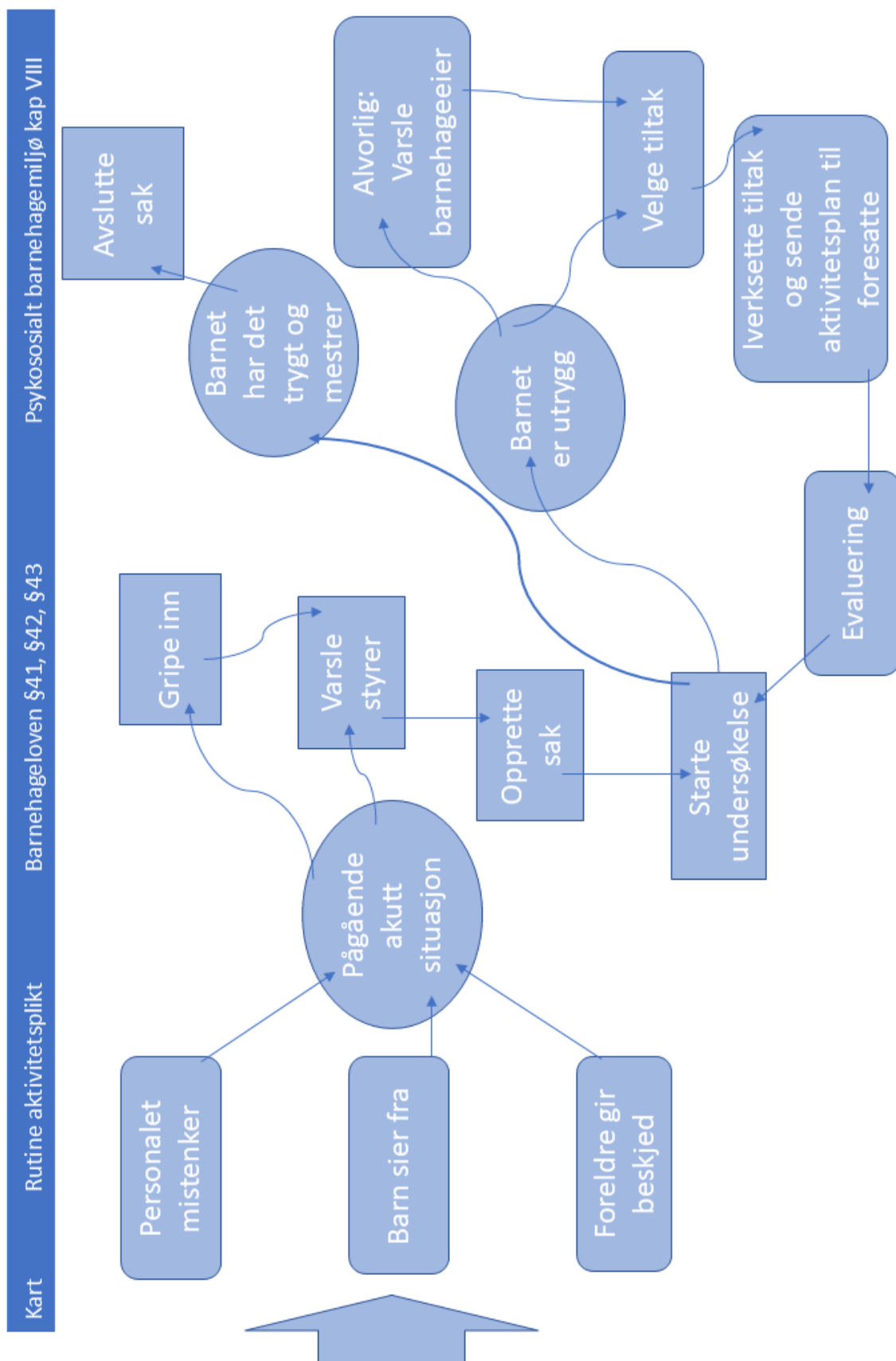
- Meld fra til styrer
- Pedagogisk leder og styrer har samtaler med berørte foresatte
- Avklar behov for bistand fra samarbeidspartnere som PPK, Helsestasjon osv.
- Aktivitetsplan opprettes med tiltak for å skape et trygt og godt barnehagemiljø for berørte barn i hvert enkelt tilfelle. Eks. barn som blir krenket og barn som krenker skal ha hver sin aktivitetsplan med egnede tiltak.
- Aktivitetsplanen går gjennom med foresatte. Aktivitetsplanen inneholder hvordan barnehagen skal arbeide og hva foresatte kan bidra med.

Steg 3 – Arbeid med aktivitetsplanen

- Alle ansatte på avdelingen og ansatte som har behov for å vite, involveres i tiltakene i aktivitesplanen
- Plan evalueres underveis på avdelingsmøter og sammen med foresatte i eget møte.
- Når barnet har det trygt og godt i barnehagen avsluttes aktivitetsplanen og saken i samråd med styrer og foresatte.

Vedlegg 2: Oversiktskart – aktivitetsplikt

Kart utarbeidet av Kathrine Serigstad Luther, 2024

Vedlegg 3 : Aktivitetsplan Compilo id:16047

Aktivitetsplan

Barnet

Navn:

Født:

Bakgrunn for saken

Her skriver du inn hva som er fakta i saken. Bakgrunnen kan for eksempel være

- Ønsker om tiltak fra foresatte eller barnet
- hendelser i barnehagen
- undersøkelser barnehagen har gjennomført, herunder uttalelser fra barnet. Hvis barnet har sagt noe til ansatte må dette komme frem.
- tiltak som barnehagen eventuelt allerede har satt i verk
- husk å tidfeste de ulike hendelsene

Følgende aktivitetsplan iverksettes etter dialog med barnet og foresatte:

Når skal planen evalueres	Problem planen(tiltakene) skal løse	
Tiltak 1	Evaluering av tiltak	
Tiltaket		
Begrunne at tiltaket er egnet		
Vanghet		
Ansatt med ansvar for oppfølging og evaluering		
Begrunne at tiltaket er til barnets beste		
Tiltak 2	Evaluering av tiltaket	
Tiltaket		
Begrunne at tiltaket er egnet		
Vanghet		
Ansatt med ansvar for oppfølging og evaluering		
Begrunne at tiltaket er til barnets beste		

Revidert mai 2022

Tiltak 3	Evaluering av tiltaket	
Tiltaket		
Begrunne at tiltaket er egnet		
Vanghet		
Ansatt med ansvar for oppfølging og evaluering		
Begrunne at tiltaket er til barnets beste		

Sett inn eller fjern tilsvarende tabell ved behov.

☐

Vedlegg 4 : Hurtigveileder – slik jobber vi med et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagen

Barnehageloven

- Vi kjenner til og følger barnehageloven §§ 41–43.
- Vi griper inn og varsler ved mistanke om krenkelser.
- Vi undersøker og setter inn tiltak ved behov.
- Vi dokumenterer og evaluerer tiltak i tråd med lovkrav.

Rammeplan for barnehagen

- Vi fremmer trivsel, mestring og livsglede i hverdagen.
- Vi skaper inkluderende fellesskap der alle barn opplever tilhørighet.
- Vi samarbeider med foresatte for å støtte barnets utvikling.

Forebygging i barnehagen

- Vi har en felles forståelse av hva mobbing og krenkelser er.
- Vi observerer og reflekterer jevnlig over barnas samspill.
- Vi dokumenterer og deler informasjon med relevante kollegaer.
- Vi har tydelige rutiner for hvordan vi forebygger og følger opp.

Barns medvirkning

- Vi lytter aktivt til barnas opplevelser og behov.
- Vi tilrettelegger for barns uttrykk gjennom samtaler, lek og observasjon.
- Vi vektlegger barnets perspektiv i vurderinger og tiltak.

Trygg i barnehagen

- Vi deltar i felles kompetanseheving og veiledning.
- Vi bruker CLASS som verktøy for observasjon og utvikling.
- Vi samarbeider med PPT og kommunen for å styrke samspill og relasjoner.

Mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø

- Vi observerer systematisk og undersøker med barn, foresatte og kollegaer.
- Vi informerer styrer og drøfter saken i team.
- Vi dokumenterer og følger opp meldinger og observasjoner.

Ett eller flere barn har ikke et trygt og godt barnehagemiljø

- Vi utarbeider konkrete og styrkebaserte tiltak.
- Vi involverer foresatte og samarbeidspartnere ved behov.
- Vi bruker tiltaksbanker og BRA–BEDRE–HVORDAN-modellen.

- Vi tilpasser tiltak til det enkelte barn og evaluerer underveis.

Evaluering og avslutning av aktivitetsplan

- Vi evaluerer planen jevnlig i møter og sammen med foresatte.
- Vi dokumenterer fremgang og justerer tiltak ved behov.
- Vi avslutter planen i samråd med styrer og foresatte når barnet har det trygt og godt.

Nyansatte og vikarer og annet personale

- Vi sørger for at alle nyansatte leser igjennom Handlingsplan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø ved oppstart
- Vi sørger for at alle vikarer leser vikartavle før de går inn på avdelingen ved første besøk i barnehagen. Der gis det oppsummert informasjon om barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø
- Vi har dialog med annet personale som ofte befinner seg i barnehagen som for eksempel renholder om hva de har sett og observert.

Lørenskog
kommune

Hasselveien 6, Postboks 304, 1471 Lørenskog
Telefon: 67 93 40 00
postmottak@lorenskog.kommune.no
www.lorenskog.kommune.no